

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

2026-YIL

IYUN/6-SON, II-QISM

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, iyun.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

METAVERS TURIZMI: VIRTUAL DUNYODAGI SAYOHATNING IQTISODIY, HUQUQIY VA IJTIMOIIY NATIJALARI	12
Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
Eshimova Sevinch Baxtiyor qizi	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SUN'YIY INTELLEKT VA PLATFORMA EKOTIZIMLARINING KORXONA INNOVATSIYALARIDAGI O'RNI	16
Izzatullayeva Madinabonu Yolqin qizi	
METHODOLOGY FOR ASSESSING THE ECONOMIC DAMAGE OF ECOLOGICAL HAZARDS IN URBAN AREAS: CONCEPTUAL SHORTCOMINGS OF NON-MARKET VALUATION METHODS AND THE INTEGRAL DAMAGE FUNCTION APPROACH	20
Abbos Saydullaev	
Iqboloy Choriyorova	
O'ZBEKISTONDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA RAQAMLI IQTISODIYOT IMKONIYATLARI	31
Ibragimova Rayxon Tojibayevna	
OZIQ-OVQAT SANOATIDA "ZAYLANMA IQTISODIYOT (CIRCULAR ECONOMY)" MODELINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	36
Elnoraxon Muminova Abdukurimovna	
Sarvinov Mamatojiyeva Dilshodjon qizi	
TRANSPORT KORIDORLARINI BOSHQARISHDA LOGISTIKA MENEJMENTINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	42
Umarova Dilfuza Rahmatulla qizi	
ОЦЕНКА ТЕКУЩЕГО СОСТОЯНИЯ И ПЕРСПЕКТИВ ЦИФРОВИЗАЦИИ МИСЕ-СЕКТОРА В УЗБЕКИСТАНЕ	47
Narzulloeva Fariza Akmalевна	
ECONOMETRIC MODELING OF THE DYNAMICS OF RETAIL TRADE TURNOVER UNDER THE INFLUENCE OF REAL HOUSEHOLD INCOME USING A LOGARITHMIC FUNCTION	53
Gaybullayev Sarvar Uktam ugli	
MILLIY IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB ETISHNING MAZMUN-MOHİYATI VA NAZARIY ASOSLARI	59
Mizamova Umida Jamoliddin qizi	
SPORT TAKOMILLASHUVI BOSQICHIDAGI FUTBOLCHILARNING MUSOBAQA FAOLIYATIDA INNOVATSION VOSITALARNING O'RNI	64
Mamatraimov Anvar Chorshanbiyavich	
MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA CHET TILINI VIZUAL MATERIALLAR VOSITASIDA O'RGATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	72
Olimova Shahlo Bahodir qizi	
Inomova Mahliyo Yusuf qizi	
TIJORAT BANKLARIDA ICHKI VA TASHQI AUDITNING NAZARIY ASOSLARI	76
Toshimov Azizbek Hakimovich	
Quvondiqov Shohboz Normamat o'g'li	
XUSUSIYLASHTIRISH JARAYONLARINING IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIRI	81
Musurmonqulov Muhammad Ural o'g'li	
TEMIR YO'L ISHLAB CHIQRISH KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY MEXANIZMI	86
Baymatov Atxam Axmadaliyevich	

MENEJMENT NAZARIYASINING SHAKLLANISHI VA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI TA'MINLASHDAGI ROLI.....	92
Saidova Xilolaxon Rashidjon qizi	
OPPORTUNITIES FOR USING MARKETING STRATEGIES TO ENSURE THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF HOTEL ENTERPRISES IN UZBEKISTAN	97
Sardor Kuvandikov	
ЭФФЕКТИВНОСТЬ СОЦИАЛЬНЫХ ПРОГРАММ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ	106
Абдуллаева Зульфия Иззатовна	
NAMANGAN VILOYATINING HUDUDIYIQTISODIY TUZILMASI VA SHAHARLAR TIZIMINING SHAKLLANISH XUSUSIYATLARI.....	113
Ahmadjanov Ilyosbek Ilhomjon o'g'li	
JISMONIY SHAXSLAR DAROMADLARINI SOLIQQA TORTISH MEXANIZMI VA XALQARO Tajribalar Qiyosiy Tahlili	117
G'afforov Kamronbek	
"O'ZBEKISTON TEMIR YO'LLARI" AJNING SINGULYAR VA BARQARORLIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	123
Bobojonova Zarnigor Shokirovna	
MINTAQAVIY IQTISODIY JARAYONLARNI BAHOLASHDA DSGE MODELINING QASHQADARYO SHAROITIGA MOSLASHTIRILGAN TAHLILYI KOMPONENTLARI.....	132
Muxitdinov Xudayar Suyunovich	
Quvatova Gulzoda Faxriddin qizi	
O'ZBEKISTONDA TIBBIY TURIZM VA TIBBIY XIZMATLAR TIZIMINING MAZMUNI	137
Ergasheva Iroda Ibrohim qizi	
FOYDA SOLIG'INING BANKLAR MOLIYAVIY HOLATIGA TA'SIRINI BAHOLASH	141
Maxmudov Omon To'xtayevich	
RAQAMLI INFRATUZILMA TUSHUNCHASI, TARKIBI VA IQTISODIY MAZMUNI.....	147
Pardayev Orifjon Charshamiyevich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHDA XORIJIY DAVLATLAR Tajribalaridan FOYDALANISH ISTIQBOLLARI.....	152
Omonova Zarina Xudoymurodovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BUXGALTERIYA HISOBINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI (Shartli "suv ta'minot servis" AJ misolida).....	160
Doniyorova M.	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK KORXONALARI RIVOJLANISHINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH.....	164
Komilova Shaxnoza Komiljon qizi	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISHDA XODIMNING QIYMAT YARATISH DARAJASINI BAHOLASHNING INTEGRALLASHGAN MODEL (EVC1)	169
Xaydarova Malika Shokirjon qizi	
ГОСУДАРСТВЕННАЯ ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ ПОЛИТИКА УЗБЕКИСТАНА И МЕХАНИЗМ ЕЁ РЕАЛИЗАЦИИ	174
Нодира Илхамовна Саидахмедова	
Жамолiddин Ярашевич Нуриллаев	
THE RELATIONSHIP BETWEEN FRUGALITY AND INNOVATION: A THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PERSPECTIVES.....	181
Allaberganov Zakir Gaibovich	
Alimova Guzal Abdulkhakimovna	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA TARMOQLARARO INTEGRATSIYANING INSTITUTSIONAL MODEL.....	188
Muftaydinov Mansur Kiyomidinovich	

AHOLINI IJTIMOYIY HIMOYALASH TIZIMINI BOSHQARISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI.....	196
Xamroyev Anvar Ashurovich	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARINI QAYTI ISHLAYDIGAN BIZNES SUBYEKTLARIDA MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISH	202
Ismaylov Kuvatbay Sarsenbayevich	
IQTISODIYOT TARMOQLARINI QO'LLAB-QUVVATLASHDA FISKAL INSTRUMENTLARNING NAZARIY-IQTISODIY ASOSLARI	206
Mardonov Kamoliddin Karamiddinovich	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH XARAJATLARI VA ULARNI BOSHQARISH	212
Hamroyeva Feruza Azizjon qizi	
BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA TARMOQLARARO INTEGRATSIYANING INSTITUTSIONAL MODELINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	217
Muftaydinov Mansur Kiyomidinovich	
RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINING IQTISODIY MAZMUNI VA ZAMONAVIY YONDASHUVLARI.....	226
Sirojev Nurbek G'ulomiddin o'g'li	
EKOLOGIK GLOBALLASHUV SHAROITIDA SOG'LOM TURMUSH TARZINI TAKOMILLASHTIRISH ZARURATI.....	231
Nurmatov Samandar G'ayratovich	
TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALAR (FDI)NING ROLI VA UNI RAG'BATLANTIRISH OMILLARI	238
Bau Long	
ПРОМЫШЛЕННЫЙ КОМПЛЕКС РЕГИОНА КАК ОБЪЕКТ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ	244
Axrarova Shodiyxon Ja'farxon kizi	
PUL OQIMLARI AUDITINI TAKOMILLASHTIRISHNING KOMPLEKS USLUBIYATI	247
Djurayev Davlat Djonibekovich	
TIJORAT BANKLARIDA KREDITLASH JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA MOLIYALASHTIRISHNING ZAMONAVIY AMALIYOTDAGI HOLATI TAHLILI	250
Raxmanova Laylo Baxodirovna	
SOLIQ QARZDORLIGINI HISOBLASH VA UNDIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI IQTISODIY SUBYEKTLAR MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH	256
Payziyev Hamid Orziqulovich	
PUL-KREDIT SIYOSATI INSTRUMENTLARIDAN FOYDALANISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	260
A.A. Ismailov	
O'ZBEKISTONDA ELEKTRON TO'LOV TIZIMLARINING RIVOJLANISHI VA ULARNING ISTE'MOLCHILAR XULQ-ATVORIGA TA'SIRI	266
Elmurodov Shohzod Shavkatovich	
DAVLATNING BUDJET SIYOSATI — MILLIY IQTISODIYOTNI TARTIBGA SOLISHNING ASOSIY INSTRUMENTI SIFATIDA.....	272
A.A. Ismailov	
ETNOGRAFIK RESURSLARDAN FOYDALANISHNING STRATEGIK BOSHQARUV TAMOYILLARI ASOSIDA TURIZM SAMARADORLIGINI OSHIRISH	278
Axmedov Ikrom Akramovich	
O'ZBEKISTON TASHKILOTLARIDA UCHRAYDIGAN BOSHQARUV MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH STRATEGIYALARI	285
Abiyev Jahongir Ne'matovich	
XIZMATLAR SOHASIDA INNOVATSION FAOLIYATNING NAZARIY MODEL VA ILMIY YONDASHUVLARI.....	290
Abikayumov Bekzod Turdiniyozovich	

O'ZBEKISTONDA KIMYO SANOATI KORXONALARINING RAQAMLI SALOHİYATINI BAHOLASH: RSI INDEKSI ASOSIDA ILMIY TAHLIL.....	294
Odinayev Nuriddin Ramozon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA ISLOMIY QIMMATLI QOG'OZLARNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	300
Hakimov Ikrom Izzatillo o'g'li	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARIDA QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'I BO'YICHA STRATEGIK ISLOHOTLARNING AHAMIYATI.....	305
Amanov Akram Mirzayevich	
FOND BOZORI INSTRUMENTLARI ORQALI INVESTITSION FAOLIYATNI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	310
Vasiyev Alisher Samiyevich	
O'ZBEKISTONDA MAHSULOT SIFATINI BOSHQARISH JARAYONINI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING INSTITUTSIONAL ASOSLARI TAHLILI.....	316
Atakulov Askad Raimkulovich	
KORPORATIV BOSHQARUVDA LEADERSHIP 4.0 KONSEPSIYASINI JORIY ETISHNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI.....	322
Ashurov Furkatjon Shuxratovich	
ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ВНЕДРЕНИЯ «ЗЕЛЕННЫХ» ТЕХНОЛОГИЙ В ЖИЛИЩНОМ СЕКТОРЕ УЗБЕКИСТАНА.....	326
Tojievа Dильфуза Бобомуратовна	
SAVDO KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA IJTIMOYIY TARMOQLAR MARKETINGIDAN FOYDALANISH YO'LLARI.....	334
Baltabayev Hurrambek To'liqinovich	
METAVERS TURIZMI: VIRTUAL DUNYODAGI SAYOHATNING IQTISODIY, HUQUQIY VA IJTIMOYIY NATIJALARI.....	341
Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
Eshimova Sevinch Baxtiyor qizi	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI IQTISODIYOTIDA SANOAT TARMOG'INING ROLINI STATISTIK O'RGANISH.....	354
To'rayeva Zilola Turg'unovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA BANKLAR: BIZNES TAHLILI VA STRATEGIK USTUNLIK MEXANIZMLARI.....	361
Shanasirova Nodira Abdullayevna	
Ibragimova Iroda Rashid qizi	
To'lovov Erkinjon To'liqin o'g'li	
QQS, FOYDA VA DAROMAD SOLIG'I STAVKALARINING BARQARORLIGI.....	367
Aripova Aziza Alisherovna	
YER VA SUV RESURSLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR.....	372
Xudoyberdiyev Diyorbek Norqobil o'g'li	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI SIRKULAR IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING INTEGRASION MODEL VA BAHOLASH INDIKATORLARI.....	378
Yuldashev Shuxrat Ganiyevich	
O'ZBEKISTON KICHIK VA O'RTA KORXONALARI ORASIDA EKO-MARKETING TO'SIQLARI.....	383
Gulsara Ostonaqulova	
Erkinova Shoxista Bekzod qizi	
YAXSHI KORPORATIV BOSHQARUVNING NAZARIY ASOSLARI.....	394
Urinov Bobur Nasilloevich	
O'ZBEKISTONDA TUROPERATORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA XORIY TAJRIBALARIDAN FOYDALANISH YO'LLARI.....	399
Qutlimurotov Fayzullo Sa'dulayevich	

VILOYAT SANOAT KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISHINI KO'P OMILLI EMPIRIK MODELLAR ASOSIDA TAHLIL QILISH VA PROGNOZLASH (Qashqadaryo viloyati misolida).....	406
Avazova Nafisa Namazovna O'ZBEKISTONDA SERVIS IQTISODIYOTI: XIZMAT KO'RSATISH SIFATINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY USULLARI VA TENDENSIYALARI	410
Sattarova Nargiz Toxirovna HUDUDIIY RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA GASTRONOMIK TURIZMNING AHAMIYATI.....	414
Nurullayeva Malika Samadjon qizi ГЕОГРАФИЧЕСКИЕ УКАЗАНИЯ КАК МАРКЕТИНГОВАЯ СТРАТЕГИЯ ПРОДВИЖЕНИЯ ТУРИСТСКИХ ДЕСТИНАЦИЙ (НА ПРИМЕРЕ «ЗАГАРА-НОН»).....	420
Сапарбаева Мавлюда Толыбаевна AKSIYADORLIK JAMIYATLARI MOLIYASINI SAMARALI TASHKIL ETISH VA INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH.....	427
Kurashev Sobir Saidmurod o'g'li GENERATIV SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA ELEKTRON SAVDO XIZMATLARI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI.....	433
Shavqiyev Erkin Danayeva Zulhumor Abdusodiq qizi РАЗВИТИЕ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ УЗБЕКИСТАНА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ: СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	439
Абдурахимова Дилора Каримовна QURILISH MATERIALLARI ISHLAB CHIQRUVCHI KORXONALARDA MARKETING FAOLIYATINI BOSHQARISHDA BRENDING TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI.....	446
Uzakova Umida Ruziyevna	

QURILISH MATERIALLARI ISHLAB CHIQUVCHI KORXONALARDA MARKETING FAOLIYATINI BOSHQARISHDA BRENDING TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI

Uzakova Umida Ruziyevna
Toshkent davlat transport universiteti
tayanch doktoranti (DSc)
ORCID: 0009-0002-6173-5572
E-mail: lassie2323@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalarda marketing faoliyatini boshqarishda branding texnologiyalaridan foydalanish samaradorligi tadqiq etilgan. Brend kapitalining mijozga asoslangan modeli sanoat bozori sharoitlariga moslashtirilgan hamda branding vositalarining marketing natijalariga ta'siri baholangan. Tadqiqotda brend identifikatsiyasi, pozitsiyalashtirish, sifat sertifikatlari, ingredient-branding, raqamli kommunikatsiya va mijozlar bilan munosabatlarni boshqarish vositalari tahlil qilingan. Ilmiy manbalar va tasdiqlangan bozor ma'lumotlari asosida brandingning iqtisodiy, bozor va strategik samaradorligi asoslab berilgan. Natijalar branding texnologiyalari mahsulotning qo'shimcha qiymatini oshirish, mijozlar ishonchini mustahkamlash, bozor ulushini kengaytirish hamda eksport salohiyatini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etishini ko'rsatdi. Taklif etilgan yondashuv korxonalarining uzoq muddatli raqobatbardoshligini yanada kuchaytirish va barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: branding, brend kapitali, marketing boshqaruvi, qurilish materiallari sanoati, ingredient-branding, raqamli kommunikatsiya, eksport salohiyati, raqobatbardoshlik.

Аннотация. В статье исследована эффективность использования брендинговых технологий в управлении маркетинговой деятельностью предприятий по производству строительных материалов. Модель капитала бренда, ориентированная на потребителя, адаптирована к условиям промышленного рынка, а также оценено влияние инструментов брендинга на маркетинговые результаты. Проанализированы идентификация бренда, позиционирование, сертификация качества, ингредиентный брендинг, цифровые коммуникации и инструменты управления взаимоотношениями с клиентами. На основе научных источников и подтвержденных рыночных данных обоснована экономическая, рыночная и стратегическая эффективность брендинга. Полученные результаты показали, что брендинговые технологии способствуют повышению добавленной стоимости продукции, укреплению доверия клиентов, расширению рыночной доли и развитию экспортного потенциала предприятий. Предложенный подход направлен на дальнейшее укрепление долгосрочной конкурентоспособности и устойчивого развития предприятий отрасли строительных материалов.

Ключевые слова: брендинг, капитал бренда, маркетинговое управление, промышленность строительных материалов, ингредиентный брендинг, цифровые коммуникации, экспортный потенциал, конкурентоспособность.

Abstract. The article investigates the effectiveness of branding technologies in managing the marketing activities of construction materials manufacturing enterprises. A customer-based brand equity model was adapted to industrial market conditions, and the impact of branding instruments on marketing performance was assessed. The study examined brand identification, positioning, quality certification, ingredient branding, digital communication, and customer relationship management tools. Based on scientific literature and verified market data, the economic, market, and strategic effectiveness of branding was substantiated. The findings demonstrate that branding technologies play a significant role in increasing product value, strengthening customer trust, expanding market share, and enhancing export potential. The proposed approach contributes to improving long-term competitiveness and supporting the sustainable development of construction materials enterprises in a dynamic market environment.

Keywords: branding, brand equity, marketing management, construction materials industry, ingredient branding, digital communication, export potential, competitiveness.

KIRISH

Qurilish materiallari sanoati zamonaviy iqtisodiyotning kapital sig'imi yuqori bo'lgan tarmoqlaridan biri sifatida marketing faoliyatini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Sement, g'isht, quruq qorishmalar, qoplama materiallari va konstruksion buyumlar bozorida xaridorlar, odatda, qurilish tashkilotlari, loyihalash korxonalari hamda distribyutorlardan iborat bo'lib, xarid qarorlari mahsulotning texnik xususiyatlari, narxi va yetkazib berish ishonchligiga asoslanadi. Bunday sharoitda korxonaning o'z mahsulotini raqobatchilar mahsulotlaridan ajratib turuvchi va bozorda barqaror mavqeni ta'minlovchi muhim marketing vositasi sifatida brend alohida ahamiyat kasb etadi [3].

Uzoq vaqt davomida sanoat tovarlari bozorida brendning roli yetarli darajada e'tirof etilmagan bo'lsa-da, keyingi yillarda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar uning ahamiyatini yanada yaqqol namoyon etdi [5]. Zamonaviy ilmiy adabiyotlarda brend sanoat bozorida ham qiymat yaratuvchi muhim nomoddiy aktiv sifatida e'tirof etiladi [6]. Brend tashkiliy xaridorlar uchun tanlov jarayonini soddalashtiradi, ishonchlilikni oshiradi hamda uzoq muddatli va samarali hamkorlik munosabatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi [7].

Qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalar uchun ushbu masala alohida amaliy ahamiyatga ega. Mahsulotlar ko'pincha standartlashtirilgan bo'lib, sifat ko'rsatkichlari jihatidan bir-biriga yaqin bo'lgan sharoitda brending texnologiyalari korxonalarga qo'shimcha qiymat yaratish, mijozlar sodiqligini oshirish va bozordagi mavqegini mustahkamlash imkonini beradi [4].

Shu bois marketing faoliyatini samarali boshqarish brend kapitalini shakllantirish, rivojlantirish va muntazam baholab borish jarayonlari bilan chambarchas bog'liqdir.

Maqolaning maqsadi qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalarda marketing faoliyatini boshqarishda brending texnologiyalaridan foydalanish samaradorligini nazariy jihatdan asoslash hamda amaliy yo'nalishlarni ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot doirasida brend kapitali nazariyasini sanoat bozori sharoitlariga moslashtirish, brending vositalarining marketing natijalariga ta'sir mexanizmlarini ochib berish, tasdiqlangan ilmiy manbalar asosida ushbu ta'sirning afzalliklarini yoritish hamda soha korxonalari uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqish vazifalari amalga oshirildi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Brend kapitali tushunchasining zamonaviy talqini K. Kellerning mijozga asoslangan brend kapitali (customer-based brand equity) konsepsiyasiga borib taqaladi. Unga ko'ra, brend kapitali brend haqidagi bilimlarning mijoz reaksiyasiga ko'rsatadigan differensial ta'siri bo'lib, u brendning tanilganligi va brend obrazi (assotsiatsiyalar majmui) orqali shakllanadi [1]. Mijoz brendni yaxshi taniganda va xotirasida kuchli, ijobiy hamda noyob assotsiatsiyalarni saqlaganda yuqori brend kapitali shakllanadi.

D. Aaker tomonidan asos solingan an'anaviy yondashuv brend kapitalini brend tanilganligi, idrok etilgan sifat, brend assotsiatsiyalari va brendga sodiqlik o'lchamlari orqali tavsiflaydi. Keyingi tadqiqotlar ushbu o'lchamlarni sanoat bozoriga moslashtirishda Keller piramidasi yuqori bosqichlari, xususan, emotsional rezonans omilini sanoat sharoitlariga mos ravishda talqin etish zarurligini ko'rsatdi [10]. Sanoat bozorlarida inson omili, ya'ni korxonalar vakillari o'rtasidagi samarali munosabatlar brend kapitalini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Sanoat brendingiga bag'ishlangan tizimli sharh tarmoq adabiyotini beshta asosiy yo'nalishga ajratadi: brendingning B2B bozordagi afzalliklari, brendning qaror qabul qilish jarayonidagi o'rni, brend arxitekturasi, brendning kommunikatsiya va munosabatlarni rivojlantiruvchi vazifasi hamda sanoat brend kapitali [5]. F. Kotler va V. Pfoertsch sanoat brendingining nazariy va amaliy asoslarini yoritib, mahsulotlar o'xshashlashgan sharoitda tanilgan va ishonchli brendning bozordagi ustunliklarini asoslab berganlar [3].

Empirik tadqiqotlar sanoat brendingning iqtisodiy qiymatini tasdiqlaydi. M. Bendixsen va hamkasblari o'rta kuchlanishli elektr uskunalari bozorida konjoint-tahlil yordamida brend kapitali narx ustamasini shakllantirishga xizmat qilishini aniqlaganlar. Tadqiqot natijalariga ko'ra, afzal ko'rilgan brend taxminan 6,8 foiz, texnik mutaxassislar nazarida esa 26 foizgacha narx ustamasiga ega bo'lgan [4]. Brend orientatsiyasiga bag'ishlangan tadqiqotlar esa brendga yo'naltirilgan strategiyalar kichik va o'rta sanoat korxonalarining moliyaviy natijalarini yaxshilashga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlagan [9].

Zamonaviy global tadqiqotlar B2B-brending sohasini brend kapitali, sanoat brending, brend qiymati, global brend yetakchiligi va munosabatlar marketingi kabi bilim maydonlariga ajratib, ushbu yo'nalishning nazariy bazasi izchil rivojlanib borayotganini qayd etadi [6]. Brend orientatsiyasining korxonalar faoliyatiga ta'sirini o'rgangan so'nggi ilmiy ishlar innovatsion va brending dinamik salohiyatlarining vositachilik rolini ochib bergan [8]. Mavjud adabiyotlar brendingni samarali marketing boshqaruvining muhim tarkibiy qismi sifatida talqin qiladi. Shu bilan birga, qurilish materiallari sanoatida brending texnologiyalarining o'ziga xos jihatlarini yanada chuqurroq o'rganish ilmiy va amaliy ahamiyatga ega bo'lib, mazkur tadqiqotning dolzarbligini belgilaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot nazariy-amaliy xususiyatga ega bo'lib, sifat tahlili usullariga tayangan holda amalga oshirildi. Asosiy metod sifatida ilmiy adabiyotlarni tizimli ko'rib chiqish va konseptual modellashtirish yondashuvlari qo'llanildi. Brend kapitalining mijozga asoslangan modeli [1] hamda sanoat brendingi nazariyasi [3] metodologik asos sifatida qabul qilinib, ular qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalar faoliyati sharoitlariga moslashtirildi.

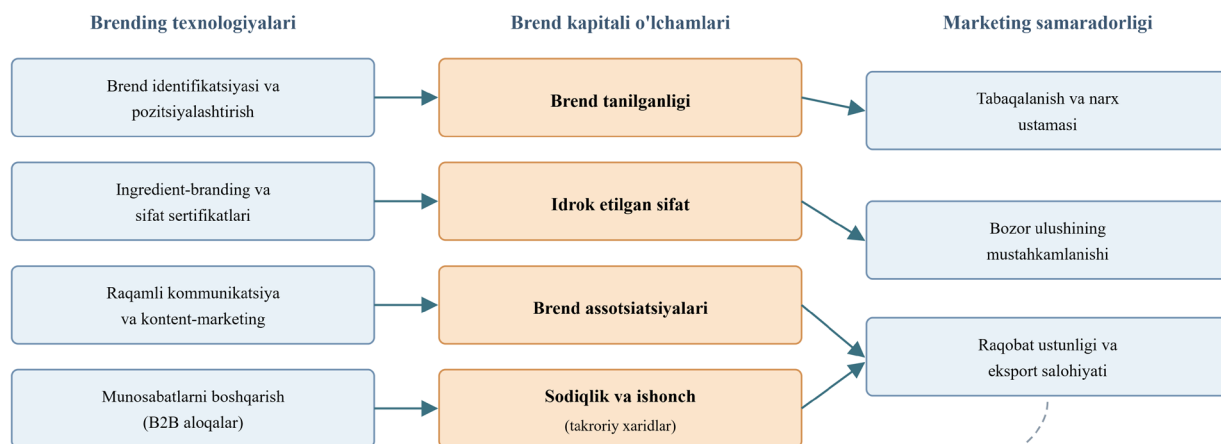
Empirik bazani ochiq manbalardagi tasdiqlangan ikkilamchi ma'lumotlar tashkil etdi. Bunda xalqaro bozor tahlili tashkilotlarining hisobotlari, nufuzli ilmiy maqolalar va rasmiy axborot manbalari tanlab olindi. Har bir miqdoriy ko'rsatkichning kelib chiqishi aniq, havolasi mavjud va qayta tekshirilishi mumkin bo'lgan manbalarga asoslandi. Shu orqali tahlil natijalarining ishonchliligi va ilmiy asoslanganligi ta'minlandi.

Tahlil mantig'i uch bosqichli zanjir asosida shakllantirildi: branding texnologiyalari, brend kapitali o'lchamlari va marketing samaradorligi natijalari. Ushbu zanjir konseptual model ko'rinishida rasmiylashtirilib, tahlil va natijalar bo'limida grafik shaklda taqdim etildi. Manbalardan olingan ko'rsatkichlar jadval ko'rinishida tizimlashtirildi hamda ularning marketing boshqaruvi samaradorligi bilan bog'liqligi ilmiy jihatdan izohlandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Qurilish materiallari bozorida marketing faoliyatini samarali boshqarishni branding nuqtai nazaridan tushuntirish uchun, avvalo, uning ta'sir mexanizmlarini aniqlash muhim ahamiyat kasb etadi. Branding texnologiyalari to'rtta asosiy yo'nalishda namoyon bo'ladi: brend identifikatsiyasi va pozitsiyalashtirish, ingredient-branding hamda sifat sertifikatlari, raqamli kommunikatsiya va kontent-marketing, shuningdek, tashkiliy mijozlar bilan munosabatlarni boshqarish [3].

Mazkur vositalar brend kapitalining asosiy o'lchamlari — brend tanilganligi, idrok etilgan sifat, brend assotsiatsiyalari va mijozlar sodiqligini shakllantirish hamda mustahkamlashga xizmat qiladi [1]. O'z navbatida, ushbu o'lchamlar marketing faoliyati samaradorligini oshirish, mijozlar ishonchini kuchaytirish va korxonaning bozordagi raqobatbardosh mavqeyini mustahkamlashga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Branding texnologiyalaridan foydalanishning marketing natijalariga ta'sir etish zanjiri va ularning o'zaro bog'liqligi keltirilgan (1-rasm).

qaytuvchi aloqa: bozor natijalari brend strategiyasini takomillashtiradi

1-rasm. Branding texnologiyalarining qurilish materiallari korxonalar marketing samaradorligiga ta'sir modeli [1], [3].

Modelning birinchi bo'g'inini brend identifikatsiyasi orqali korxonaning bozordagi mavqeyini aniq belgilashga xizmat qiladi. Standartlashtirilgan mahsulotlar sharoitida samarali pozitsiyalashtirish korxonaning raqobatbardosh ustunliklarini namoyon etish va bozorda o'ziga xos o'rin egallashning muhim omili hisoblanadi [3].

Ikkinchi bo'g'in — ingredient-branding va sifat sertifikatlari bo'lib, ular mahsulotning ishonchliligi va sifatini mustaqil tasdiqlash orqali mijozlar ishonchini mustahkamlaydi hamda xarid qarorlarini qabul qilish jarayonini yanada qulaylashtiradi [7].

Uchinchi bo'g'in raqamli kommunikatsiya hisoblanadi. Ushbu yo'nalish loyihachilar, quruvchilar va boshqa tashkiliy mijozlarga texnik ma'lumotlarni samarali yetkazish orqali brendning tanilganligini oshiradi va uni qaror qabul qilish jarayonining muhim elementi sifatida shakllantiradi.

Mazkur ta'sirning miqdoriy tasdig'i empirik tadqiqotlarda ham o'z aksini topgan. Sanoat bozorida o'tkazilgan konjoint-tahlil natijalari yuqori brend kapitaliga ega korxonalar qo'shimcha qiymat yaratish va narx ustamasiga erishish imkoniyatiga ega ekanligini ko'rsatdi. Xususan, afzal ko'rilgan brend uchun narx ustamasi o'rtacha 6,8 foizni, texnik mutaxassislar baholashida esa 26 foizgacha bo'lgan darajani tashkil etgan [4]. Shuningdek, brend orientatsiyasini o'rgangan tadqiqotlar brendga yo'naltirilgan strategiyalar kichik va o'rta sanoat korxonalarining moliyaviy natijalarini yaxshilashga sezilarli hissa qo'shishini tasdiqlagan [9]. Bu esa brending texnologiyalarining korxonada daromadlilik va bozor samaradorligini oshirishdagi muhim rolini ko'rsatadi.

Brending texnologiyalarining amaliy ahamiyati bozor dinamikasi bilan ham tasdiqlanadi. Quyidagi jadvalda qurilish materiallari bozorining tasdiqlangan ko'rsatkichlari hamda ularning marketing faoliyatini boshqarish samaradorligini oshirishdagi ahamiyati tizimlashtirilgan (1-jadval).

1-jadval

Qurilish materiallari bozori rivojlanish ko'rsatkichlari va ularning marketing boshqaruvi uchun ahamiyati¹

Ko'rsatkich	Joriy holat	Istiqbolli rivojlanish ko'rsatkichi	O'sish sur'ati, %
Jahon yashil qurilish materiallari bozori	285,89 mlrd AQSH dollari	458,61 mlrd AQSH dollari (2030-yil)	8,5
Jahon aqlli qurilish materiallari bozori	41,65 mlrd AQSH dollari	95,04 mlrd AQSH dollari (2033-yil)	9,6
O'zbekiston qurilish materiallari sanoati eksporti	4,4 mlrd AQSH dollari	Eksport hajmini 1,1 mlrd AQSH dollariga oshirish	400*
O'zbekiston sement bozori savdo hajmi	5,9 mln tonna	6,9 mln tonna	5,8

1-jadval ma'lumotlari qurilish materiallari bozorining ikki asosiy yo'nalishda barqaror rivojlanayotganini ko'rsatadi. "Yashil" qurilish materiallari jahon bozori 2024-yilda 285,89 milliard AQSH dollarini tashkil etib, 2030-yilga borib 458,61 milliard AQSH dollariga yetishi hamda yillik 8,5 foiz sur'atda o'sishi prognoz qilinmoqda [11]. Shuningdek, "aqlli" qurilish materiallari segmenti 2024-yildagi 41,65 milliard AQSH dollaridan 2033-yilga kelib 95,04 milliard AQSH dollariga yetib, yillik 9,6 foiz sur'atda o'sishi kutilmoqda [12]. Bunday yuqori o'sish sur'atlariga ega va qo'shimcha qiymat yaratishga yo'naltirilgan segmentlarda mahsulotning ekologik hamda texnologik afzalliklarini brend orqali namoyon etish bozordagi mavqeni mustahkamlash va yangi mijozlarni jalb etishning samarali vositasi hisoblanadi.

Mahalliy bozor ham ijobiy rivojlanish dinamikasini namoyish etmoqda. O'zbekistonda qurilish materiallari sanoati so'nggi sakkiz yil davomida to'rt baravar o'sib, joriy yilda 53 trillion so'mga (taxminan 4,37 milliard AQSH dollari) yetishi, eksport hajmi esa 1,1 milliard AQSH dollarini tashkil etishi kutilmoqda [14]. Sement bozorida ham yuqori faollik kuzatilib, 2024-yilda savdo hajmi 5,9 million tonnaga yetdi, yetakchi ishlab chiqaruvchilardan biri esa bozorning 18 foiz ulushini egalladi [15]. Bunday sharoitda mahalliy ishlab chiqaruvchilarning kuchli va ishonchli brendlarni shakllantirishi ularning raqobatbardoshligini oshirish hamda bozordagi mavqegini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

Olingan natijalar brending texnologiyalarining uchta asosiy samaradorlik mexanizmini namoyon etdi. Birinchidan, brending iqtisodiy samaradorlikni mahsulotning qo'shimcha qiymatini oshirish va daromadlilikni yaxshilash orqali ta'minlaydi [4]. Ikkinchidan, u bozor samaradorligini barqaror talabni shakllantirish va bozor ulushini kengaytirish orqali qo'llab-quvvatlaydi [12]. Uchinchidan, brending strategik samaradorlikni raqobat ustunliklarini mustahkamlash hamda eksport salohiyatini rivojlantirish orqali kuchaytiradi [14]. Mazkur uch

1 Grand View Research ma'lumotlari [11; 12], O'zbekiston Respublikasi Prezidenti matbuot xizmati materiallari [14] hamda sanoat tahlili ma'lumotlari [15] asosida muallif tomonidan tuzilgan.

mexanizm marketing boshqaruvini brend kapitalini izchil rivojlantirishga yo'naltirilgan yagona va samarali tizimga aylantiradi.

Modeldagi qaytuvchi aloqa bo'g'ini alohida amaliy ahamiyat kasb etadi. Bozor natijalari, jumladan takroriy buyurtmalar, mijozlar qoniqishi va eksport ko'rsatkichlari, brend strategiyasini yanada takomillashtirish uchun muhim axborot bazasini shakllantiradi [8]. Shu tariqa marketing boshqaruvi uzluksiz rivojlanib boruvchi va o'zini qo'llab-quvvatlovchi siklik jarayonga aylanadi. Bu esa branding texnologiyalaridan foydalanish samaradorligini oshirish hamda korxonalarining uzoq muddatli raqobatbardoshligini ta'minlashga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqot natijalari qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalarda branding texnologiyalari marketing faoliyatini boshqarish samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri ekanligini nazariy va amaliy jihatdan tasdiqladi. Tadqiqot davomida brend kapitalining mijozga asoslangan modeli sanoat bozori sharoitlariga moslashtirildi hamda uning marketing boshqaruvidagi ahamiyati ilmiy jihatdan asoslab berildi. Natijalar branding texnologiyalari korxonalariga qo'shimcha qiymat yaratish, mijozlar ishonchini mustahkamlash va raqobatbardosh ustunliklarni rivojlantirishga xizmat qiluvchi samarali boshqaruv vositasi ekanligini ko'rsatdi.

Tahlil natijalari brandingning ijobiy ta'siri uchta asosiy yo'nalishda namoyon bo'lishini ko'rsatdi. Iqtisodiy jihatdan brandingning rivojlanishi mahsulotning qo'shimcha qiymatini oshirish, daromadlilik ko'rsatkichlarini yaxshilash va korxonalar samaradorligini yuksaltirishga xizmat qiladi. Bozor nuqtayi nazaridan esa kuchli brend mijozlar talabining barqarorligini ta'minlab, bozor ulushining kengayishiga hamda xaridorlar sodiqligining ortishiga ko'maklashadi. Strategik jihatdan esa rivojlangan brend korxonaning raqobat ustunligini mustahkamlaydi, eksport salohiyatini kengaytiradi va uzoq muddatli barqaror rivojlanish uchun qulay imkoniyatlar yaratadi.

Qurilish materiallari bozorida kuzatilayotgan barqaror o'sish tendensiyalari, ayniqsa ekologik va innovatsion xususiyatlarga ega bo'lgan "yashil" hamda "aqlli" mahsulotlar segmentlarining jadal rivojlanishi, brandingni korxonalar strategik boshqaruvining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylantirmoqda.

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, quyidagi amaliy takliflar ishlab chiqildi.

Birinchi, korxonalarda brend identifikatsiyasi va aniq pozitsiyalashtirish marketing strategiyasining asosiy tarkibiy qismi sifatida shakllantirilishi, mahsulotning texnik hamda funksional afzalliklari branding asosiy qiymat taklifiga aylantirilishi maqsadga muvofiq.

Ikkinchi, mahsulot sifati va ishonchligini mustaqil sertifikatlash tizimlari hamda ingredient-branding yondashuvlari orqali tasdiqlash xaridorlar ishonchini mustahkamlash va bozor mavqeyini yanada kuchaytirishga xizmat qiladi.

Uchinchi, loyihachilar, quruvchilar va boshqa professional iste'molchilarga yo'naltirilgan raqamli kontent-marketing vositalaridan keng foydalanish orqali brandingning tanilganligini oshirish hamda uning qaror qabul qilish jarayonidagi ta'sirini kuchaytirish tavsiya etiladi.

To'rtinchi, "yashil" va "aqlli" qurilish materiallari segmentlaridagi ekologik hamda texnologik afzalliklarni brend strategiyasining markaziy elementi sifatida shakllantirish korxonalarining bozor mavqeyi va raqobatbardoshligini yanada yuksaltirishga imkon beradi.

Beshinchi, bozor ko'rsatkichlarini muntazam monitoring qilish va iste'molchilardan olinadigan qayta aloqa asosida brend strategiyasini izchil takomillashtirib borish marketing faoliyatining samaradorligini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Mazkur yo'nalishlarning izchil amalga oshirilishi qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalarining raqobatbardoshligini mustahkamlash, mahalliy mahsulotlarning ichki va tashqi bozorlardagi mavqeyini yanada kuchaytirish hamda sohaning barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi. Kelgusidagi tadqiqotlarda mahalliy korxonalar misolida branding samaradorligini miqdoriy baholash, uning korxonalar faoliyati natijalariga ta'sirini chuqurroq tahlil qilish hamda amaliy tavsiyalar bazasini kengaytirish istiqbolli ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Keller K. L. Conceptualizing, Measuring, and Managing Customer-Based Brand Equity // Journal of Marketing. – 1993. – Vol. 57, No. 1. – P. 1–22. URL: <https://people.duke.edu/~moorman/Marketing-Strategy-Seminar-2015/Session%203/Keller.pdf>

2. Industrial Brand Equity: A Systematic Literature Review and Directions for Future Research // Cogent Business & Management. – 2024. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23311975.2024.2440623>

3. Kotler P., Pfoertsch W. B2B Brand Management. – Berlin; Heidelberg: Springer, 2006. – 357 p. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-540-44729-0>

4. Bendixen M., Bukasa K. A., Abratt R. Brand Equity in the Business-to-Business Market // *Industrial Marketing Management*. – 2004. – Vol. 33, No. 5. – P. 371–380. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0019850103001226>

5. Leek S., Christodoulides G. A Literature Review and Future Agenda for B2B Branding: Challenges of Branding in a B2B Context // *Industrial Marketing Management*. – 2011. – Vol. 40, No. 6. – P. 830–837. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0019850111000654>

6. Marvi R. et al. Elevating B2B Branding in a Global Context: Integrating Existing Literature and Proposing a Forward-Thinking Conceptual Framework // *Industrial Marketing Management*. – 2024. – Vol. 120. – P. 247–272. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0019850124000968>

7. Business-to-Business (B2B) Branding: What We Know and Where Do We Go // *Journal of Business Research*. – 2026. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0148296326001712>

8. The Impact of Brand Orientation on Firm Performance: Examining the Role of Innovation and Branding Dynamic Capabilities // *Journal of Brand Management*. – 2025. URL: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41262-025-00403-1>

9. Anees-ur-Rehman M. et al. How Brand-Oriented Strategy Affects the Financial Performance of B2B SMEs // *Journal of Business & Industrial Marketing*. – 2018. – Vol. 33, No. 3. – P. 303–315. URL: <https://doi.org/10.1108/IBIM-10-2016-0237>

10. B2B Brand Equity: A Study of the Applicability of the Customer-Based Brand Equity Model in Industrial Markets. URL: https://www.academia.edu/4914773/B2B_Brand_Equity

11. Green Building Materials Market Size, Share & Trends Report, 2030 / Grand View Research. URL: <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/green-building-materials-market>

12. Smart Building Materials Market Size, Industry Report, 2033 / Grand View Research. URL: <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/smart-building-materials-market-report>

13. Building Materials Market Size, Share & Trends Report, 2030 / Grand View Research. URL: <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/building-materials-market-report>

14. Uzbekistan's Construction Materials Industry Gains Strong Traction // *Trend.Az*. – 2025-yil 20-noyabr. URL: <https://www.trend.az/business/4120239.html>

15. Uzbekistan's Cement Market Surges 58% in 2024 // *CemNet*. – 2025-yil 17-yanvar. URL: <https://www.cemnet.com/News/story/178471/uzbekistan-s-cement-market-surges-58-in-2024.html>

16. Uzbekistan Construction Industry Report 2024: Output to Grow by 5.8% in Real Terms // *GlobalData via BusinessWire*. – 2024-yil 23-oktabr. URL: <https://www.businesswire.com/news/home/20241023461735/en/>

17. Hardware & Building Materials – Uzbekistan / Statista Market Forecast. URL: <https://www.statista.com/outlook/cmo/diy-hardware-store/hardware-building-materials/uzbekistan>

18. Enhancing Firm Performance: The Role of Brand Orientation in Business-to-Business Marketing // *Industrial Marketing Management*. – 2018. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0019850117305400>

19. Market Orientation, Integrated Marketing Communications, and SMEs Performance: A Comparison Between Developed and Developing Economies // *European Research on Management and Business Economics*. – 2024. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2444883424000196>

20. Determining Key Factors Influencing SMEs' Performance: A Systematic Literature Review and Experts' Verification // *Cogent Business & Management*. – 2023. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23311975.2023.2251195>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 6/2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>